

ODBORNICKA POSLA

Priručnik za novoizabране odbornice i odbornike

Miloš Đajić, Darija Šajin i Filip Mitrović

Sadržaj

Uvod	3
Čemu priručnik?	4
O socijaldemokratiji	6
Socijaldemokratske vrednosti na lokalnu	7
Lokalna samouprava	8
Novi odbornik/odbornica.....	10
Prava i obaveze	10
Pokretanje inicijative	13
Anketa	14
Uloge i odgovornosti	16
Komunikacija	18
Alati u komunikaciji	19
Umrežavanje	25
„Odbornik/odbornica iz senke“	26
Dostupnost informacija od javnog značaja	26
Praćenje „Službenog glasnika“	29
Preduzmi akciju – Šta sve mogu „odbornici iz senke“?	30
O autorima	33
O međunarodnom centru „Olof Palme“	34

Uvod

Priručnik koji je pred vama smišljen je kao podrška novoizabranim odbornicima i odbornicama demokratski orijentisanih stranaka koje su bojkotovale poslednje lokalne izbore, održane 21. juna 2020. godine. Verujemo da će on biti korisno sredstvo za sve one koji u budućnosti planiraju da se bave odborničkim poslovima bilo da su izabrani na izborima ili kao tzv. odbornici iz senke.

Lokalna samouprava oduvek je imala ulogu svojevrsne „škole demokratije”, u smislu praktičnog pripremanja i motivisanja građana za vođenje javnih poslova u širim zajednicama. Svi smo svesni da su lokalne samouprave u Srbiji danas, usled lošeg vođstva i bez vizije razvoja, izgubile potencijal za inovacije i promene i da služe samo kao servisi centralne vlasti. Uniformisanost vlasti po vertikali dovodi do lagodne pozicije na lokalnu, gde je bitno biti dobar sa onima „gore” i gde se više gleda šta rade koalicioni partneri nego šta treba građankama i građanima. To pokazuju i podaci iz istraživanja koje smo sproveli u oktobru 2020. godine.

Rezultati istraživanja pokazuju da ljudi na lokalnu nisu zadovoljni u kom pravcu se razvijaju njihove opštine i gradovi. Takođe, ljudi na lokalnu su nezadovoljniji aktuelnom novoizabranom lokalnom vlašću, i to više nego vlašću na republičkom nivou. Rezultati istraživanja su potvrdili razliku između tema koje su građankama i građanima važne na republičkom, tj. centralnom, a koje na lokalnom nivou. Sve to pokazuje da postoji politički prostor koji bi odbornici i odbornice trebalo svojim radom da zauzmu.

Ovaj priručnik je nastao u okviru projekta „Novi lideri i liderke, nove političke prakse – priprema kandidata za izbore 2020. godine, koji je podržao Međunarodni centar „Olof Palme“ iz Švedske, kao sestrinsku podršku Demokratskoj stranci.

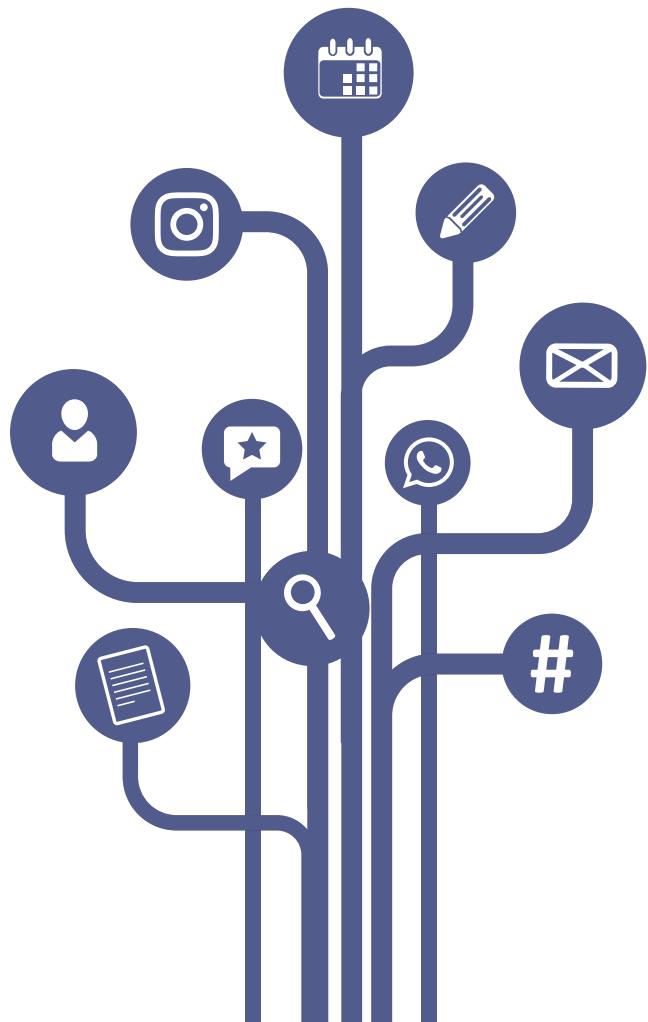
Hvala Jonasu Andersonu, Gustavu Bjorklund Larsenu, Johanu Šmitu, kao i Centru za edukaciju Demokratske stranke, Maji Ciganović i Dejanu Nikoliću na podršci u realizaciji aktivnosti na ovom projektu.

Čemu priručnik?

Svaki priručnik predstavlja pomoćno (priručno) sredstvo i podsetnik u radu na temama koje su u njemu pomenute. Preuzeli ste ovaj naš onlajn priručnik, i verujemo da imate neka očekivanja od njega. Da bismo razumeli važnost borbe koju vodimo, potrebno je za početak da razumemo položaj socijaldemokratije u današnjem svetu. Priznaćemo svi da je nakon nekoliko poslednjih izbornih ciklusa u Srbiji, generalno gledano, socijaldemokratija u ozbiljnoj krizi. Pobjeda Džoa Bajdena i Kamale Haris uliva novu nadu da će se stvari na globalnom nivou menjati nabolje, ali tek čemo da vidimo koliko će oni uspeti da pomere klatno ulevo. Tradicionalna baza birača koja je decenijama unazad glasala za socijaldemokratske stranke polako nam okreće leđa, ili naprsto nestaje. Struktura birača se menja i stanovništvo stari. Pogledajmo samo procenat smanjenja broja radnika u proizvodnji. Živimo u vreme svetske zdravstvene krize u kombinaciji sa ekonomskom krizom. Siromaštvo raste, a stručnjaci već najavljiju da se pripremimo za nastupajuće prirodne katastrofe. Dolaze nove generacije s drugačijim problemima, prioritetima i načinima komunikacije. Poverenje u političke stranke generalno opada, a društveni pokreti biračima deluju privlačnije.

Svet se ubrzano menja.

Socijaldemokratske (SD) stranke se u takvom svetu ne snalaze baš najbolje. Na većini izbora nakon svetske ekonomske krize iz 2008. godine njihovi rezultati su lošiji. Nikako da nađu konkretne i jasne odgovore na probleme ljudi u današnjem svetu. Dolazak populista na vlast u nekim zemljama, čitava drama oko Bregzita, imigracija, regresija u multilateralnim odnosima, ugrožavanje demokratije, lažne vesti, post-istina, ograničavanje sloboda, napadi na novinare i novinarke... – sve se to odražava i na izborne rezultate SD stranaka.

Decentralizacija i moderna lokalna samouprava važne su oblasti u kojima se može uraditi mnogo konkretnih stvari da se poboljša kvalitet života građana. Uz poštovanje demokratije i slobodâ, borbu protiv korupcije, otvorenost i učešće građanki i građana, potrebno je graditi kvalitetne odnose u lokalnoj zajednici. Ljudska prava, rodna ravnopravnost, zaštita životne sredine, čista voda, zemlja i vazduh, pluralističko društvo – važne su političke teme i linija naše odbrane od desnice i ekstremne desnice. Reforme za koje se zalažemo uključuju mogućnost sprovođenja politika rodne ravnopravnosti, zaštite životne sredine i borbe protiv klimatskih promena, zalaganje za LGBTI prava i druge društvene slobode na lokalnom nivou. Ne zaboravimo da je ideja nas progresivaca uvek bila izgradnja boljeg sveta, s većom vertikalnom propustljivošću ljudi, njihovom ravnopravnosću i manjim ekonomskim jazom u društvu. Nažalost, mi socijaldemokrate nismo uspeli da izgradimo takav svet uz izbornu podršku radništva. Zato danas moramo pronaći isti ideološki osećaj, ali na nekoj novoj matrici. Verujem da tu matricu možemo naći u oblasti ljudskih prava i zaštite životne sredine.

Ovaj priručnik treba da nam pomogne da socijaldemokratske politike na lokalnom nivou učinimo vidljivijim i da ojačamo progresivne stranke kao i aktivistkinje i aktiviste. On može biti izvor ideja i pomoći nam da pokrenemo dijalog u lokalnoj zajednici. SD stranke moraju da predvode aktivnosti obrazovanja na sve gore pomenute teme. Ovaj priručnik će nam pomoći da sagledamo kako se sve SD partije mogu zalagati za ostvarivanje prava građanki i građana na lokalnom nivou.

Zbog svega iznesenog, važno je da svakodnevno unapređujemo svoja znanja i da gradimo mreže podrške. Bez toga, naša ideologija ostaje samo šuplja ljuštura, a san o pravednom društvu odlazi u istoriju.

Kratko o socijaldemokratiji

Polazeći od činjenice da pojam „socijalista“ potiče od latinskog glagola *sociare*, što znači *spajati (udruživati)*, možemo reći da je socijaldemokratska ideologija uvek bila usmerena na spajanje i koheziju društva. Za razvoj njenih vrednosti važne su dve revolucije. Prva je Francuska buržoaska revolucija, a druga industrijska revolucija i porast radničke klase koji je usledio, pre svega u razvijenim zemljama Zapadne Evrope. Francuska buržoaska revolucija donela je ideje sažete u paroli *liberte – égalité – fraternité*, kao i aktivizam, nove zakone i slobode, dok je sa industrijskom revolucijom, zajedno sa sindikatima, radnička klasa dobila autentične političke predstavnike koji su se borili za njena prava.

Socijaldemokratija se kao politička ideologija javlja krajem XIX veka. Njene osnovne vrednosti su sloboda, jednakost (socijalna pravda) i solidarnost. **Ideološki cilj kome teži jeste izgradnja društva ravноправности i jednakih mogućnosti.** Socijaldemokratska ideologija je prihvatala transformaciju kapitalističkog u socijalističko društvo postupnim reformama, umesto revolucijom, koju su u to vreme zagovarali komunisti. Socijaldemokratija je prihvatala parlamentarnu borbu, socijalnu tržišnu ekonomiju i privatno vlasnišvo, uz naglašenu borbu za socijalnu državu. Današnje izvedene vrednosti socijaldemokratije jesu: ljudska prava, socijalna pravda, pravna država, rodna ravноправност, tolerancija, internacionalizam, ekologija, borba protiv klimatskih promena i za održivi razvoj... Danas se u mnogim SD strankama raspravlja o tome da li će kapitalizam postati zelen i nastaviti eksploraciju ljudi i resursa, ili ćemo morati da transformišemo postojeće ekonomske modele?

Socijaldemokratske vrednosti na lokalnu

Jedan od izazova današnjeg vremena jeste borba za unapređenje demokratije i pluralizma u našoj lokalnoj zajednici. Mi socijaldemokrate uvek ćemo podići glas kad je demokratija ugrožena. Svakog ugrožavanje sloboda pojedinaca je poziv na uzbunu koji traži našu reakciju! Vladavina prava u Srbiji je urušena poslednjih godina, i to se jasno vidi iz svih dosadašnjih izveštaja Evropske komisije.¹ U svom radu moramo stalno ukazivati na poštovanje vladavine prava i izgradnju institucija, jer će to doprineti razvoju lokalne demokratije. Rodna ravnopravnost je za nas važna tema. Pri svakom odlučivanju u lokalnoj skupštini morate staviti „naočare rodne ravnopravnosti“, i analizirati kako pomenuta odluka menja život žena, a kako muškaraca. U situacijama kad na sastanku nema žena, reagujte i tražite da i žene ravnopravno učestvuju. Prilikom donošenja godišnjeg budžeta vodite računa o rodno odgovornom budžetiranju.² Borite se protiv nasilja nad ženama stalno podsećajući lokalne učesnike na

njihovu odgovornost u sistemu zaštite i bezbednosti, postavljajući pitanja i proveravajući kako sistem funkcioniše. Priključujte se kampanjama borbe za ženska prava. Promovišite toleranciju i zajednicu bez nasilja. Borite se za zaštitu ljudskih prava naročito Roma, članova LGBTI zajednice, osoba sa invaliditetom i drugih manjinskih grupa, i poštujte ljudska prava. Ova oblast na lokalnom nivou daje širok prostor za političko delovanje nas progresivaca. Branite slobodu svih onih koji se bore za ljudska prava i slobodu informisanja. Poštujte i štitite novinare/novinarke. Čuvajte i štitite prirodu i životnu sredinu. Prilikom donošenja odluka o planovima detaljne regulacije, izgradnji poslovnih zona, preimenovanja poljoprivrednog u građevinsko zemljište, zaštiti vodotokova, unapređenju upravljanja otpadom vodite računa o opštem interesu i interesu prirode, a ne isključivo o interesu kapitala. Pokrećite kampanje protiv klimatskih promena i priključujte im se.

PODSEĆANJE

Da li ste pre predlaganja bilo kakve odluke proverili šta piše u statutu vaše stranke i njenom programu?

Da li ste se upoznali s primerima dobre SD prakse iz zemalja okruženja na temu koju pokrećete?

Da li ste organizovali okrugli sto ili neki drugi vid konsultacija u vezi sa svojim predlogom?

SAVET

Socijaldemokratija se živi. Morate živeti ono što propagirate. Mere se rezultati, a ne reči.

¹ <http://europa.rs/godisnji-izvestaj-o-srbiji-2020/>

² http://www.resurscentar.rs/rc_files/downloads/rob3_alat_za_rodno_odgovorno_budzetiranje_u_3_koraka.pdf

Lokalna samouprava

O oblasti lokalne samouprave može se naći mnogo informacija na vebajtu Stalne konferencije gradova i opština (SKGO)³ i Fakulteta političkih nauka⁴ Univerziteta u Beogradu. Lokalna samouprava je civilizacijska tekovina slobodarskog duha i ima karakter jednog od bitnih obeležja i temelja demokratskog uređenja svake zemlje. U dobu u kome danas živimo lokalna samouprava ima svoj značaj i mesto u sistemu državnog uređenja. Ona predstavlja institucionalni odgovor na dve temeljne potrebe svakog demokratskog društva: političku protivtežu centralnoj vlasti, na jednoj strani, i posebna je organizacija za zadovoljavanje lokalnih potreba, na drugoj strani. U skladu sa Ustavom i zakonom, lokalna samouprava slobodno vrši određene javne poslove kao sopstvenu nadležnost. Iako različita od države, lokalna samouprava predstavlja deo državnog sistema, i taj sistem redovno utiče na nju i njene funkcije. Nije dobro upitanje države u rad lokalne samouprave i jedine situacije u kojima centralna vlast može da reaguje jesu:

- neusvajanje budžeta za narednu godinu i
- neodržavanje sednica Skupštine duže od tri meseca.

Naša politika je oduvek zasnovana na modelu jačanja partnerstva između lokalne samouprave i centralnih vlasti. Ovaj model ima svoju razvojnu misiju. Uloga države je da donosi zakone kojima

reguliše osetljivo pitanje decentralizacije i razvoja nadležnosti jedinica lokalne samouprave (JLS), da osniva institucije koje će jačati vladavinu prava na lokalnom nivou, spreči korupciju, prevare i zloupotrebe, jača ekonomiju i finansijske kapacitete. Opštine i gradovi u Srbiji treba da postanu lideri u pravljenju razvojnih projekata, a nikako plen zatvorenog kruga lokalnih moćnika.

Kao najšira evropska organizacija, Savet Evrope je 15. oktobra 1985. godine usvojio Evropsku povelju o lokalnoj samoupravi (EPLS),⁵ i to u formi međunarodnog ugovora, koji zemlje članice ratifikuju i tim putem preuzimaju obaveze utvrđene njenim odredbama. Srbija je ratifikovala EPLS. EPLS definiše da lokalna samouprava predstavlja način ostvarivanja lokalne demokratije. Kroz njen rad se realizuje jedan od najvažnijih demokratskih principa, po kome građani imaju pravo da učestvuju u javnim poslovima. Stoga možemo reći da bez lokalne samouprave nema istinske demokratije, jer se suština demokratskog uređenja i koncept demokratije lakše ostvaruju na nivoima vlasti bližim narodu (demosu), nego na centralnom nivou, koji je od naroda udaljen. Politička struktura organa vlasti u Evropi je takva da daje izuzetnu važnost lokalnim vlastima.

³ www.skgo.org

⁴ www.fpn.bg.ac.rs

⁵ <https://rm.coe.int/the-congress-booklet-european-charter-of-local-self-government-serbian/168098bc1b>

Nadajmo se da će u narednom periodu biti donet novi zakon o teritorijalnoj organizaciji Srbije, a samim tim će i lokalne samouprave jačati mesne zajednice i instrumente za učešće građana (javne rasprave, konsultacije, tematske zborove, debate, inicijative). Zaboravljen je i gurnuto „pod tepih“ pitanje „modernizacije i reforme organa lokalne samouprave i demokratizacije lokalne administracije“. Ovo pominjemo jer je Demokratska stranka tokom decenija rada uložila ogromne napore u reformu lokalne samouprave i lokalni ekonomski razvoj.

Lokalna samouprava je pravo građana da neposredno i preko slobodno izabranih predstavnika upravljaju javnim poslovima od neposrednog, zajedničkog i opštег interesa za lokalno stanovništvo. Pravo i obaveza organa lokalne samouprave takođe je da, u skladu sa zakonom, pla-

niraju i uređuju javne poslove koji su u njihovoј nadležnosti i od interesa za lokalno stanovništvo, i upravljaju njima. Zakon o lokalnoj samoupravi⁶ daje opštinama i gradovima znatan broj nadležnosti (više od 50) i pravo na vršenje poverenih im poslova. Obaveza je odbornika/odbornica, kao i „odbornika iz senke“, da poznaju odredbe ovog zakona, jer je on važan pravni osnov (ali ne jedini) za bavljenje lokalnom politikom.

Lokalna samouprava je oduvek imala ulogu svojevrsne „škole demokratije“, da praktično priprema i motiviše građane da učestvuju u javnim poslovima u širim zajednicama. Verujem da već sada vidi-te koliko je veliki prostor za nas socijal-demokrate da radimo na razvoju lokalne demokratije, uključivanju građanki i građana i održivom razvoju.

PODSEĆANJE

U kojoj meri ste upoznati sa Statutom opštine?⁷
(ocene na skali od 1–10)

U kojoj meri ste upoznati s poslovnikom o radu Skupštine opštine/grada? (ocene na skali od 1–10)

U kojoj meri ste upoznati sa svim strateškim dokumentima koje je donela opština/grad? (ocene na skali od 1–10)

SAVET

Pratite konferencije i publikacije koje izdaju nevladine organizacije na teme unapređenja lokalne demokratije i lokalne samouprave.

⁶ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_lokalnoj_samoupravi.html

⁷ Najviši pravni akt jedinice lokalne samouprave (JLS) jeste statut. Statutom se uređuju: prava i dužnosti JLS i način njihovog ostvarivanja, broj odbornika skupštine, organizacija i rad organa i službi, način upravljanja građana poslovima iz nadležnosti JLS, uslovi za ostvarivanje oblika neposredne samouprave, sprovođenje obaveznog postupka javne rasprave prilikom pripreme statuta, budžeta (u delu planiranja investicija), strateških planova razvoja, utvrđivanja stope izvornih prihoda, prostornih i urbanističkih planova, kao i drugih opštih akata na osnovu predloga kvalifikovanog broja građana ili zahteva jedne trećine odbornika, osnivanje, način izbora organa i rad mesne zajednice i drugih oblika mesne samouprave, službena upotreba jezika i pisama nacionalnih manjina, u skladu sa zakonom, i druga pitanja od značaja za JLS.

Novi odbornik /odbornica

Izabrani ste za novog odbornika/odborniku i sada tek počinje pravi posao, zlaganje i rad na ostvarenju programa koji ste biračima tokom izborne kampanje predstavili. Kao odbornik/odbornica nosilac ste madata i predstavljate građane svoje opštine/grada u Skupštini. Mandat vam traje četiri (4) godine, i niko vam ga ne može oduzeti. Da bismo bolje razumeli poslove koji su pred vama, predlažemo da se prvo pozabavimo vašim pravima i obavezama.

Prava i obaveze

Kao izabrani odbornik/odbornica imate mnogobrojna prava koja vam daje Zakon o lokalnoj samoupravi kao i Statut opštine/grada. Ta prava treba naučiti i savladati. Suština je da se upoznate s procedurom i da naučite gde, šta i kako radite. Osnova za vaš rad su Zakon o lokalnoj samoupravi, Statut opštine/grada i poslovnik o radu Skupštine. Među uobičajena prava koja imaju izabrana lica možemo navesti informisanje o radu opštinske/gradske uprave, gradskog/opštinskog veća kao i gradonačelnika/predsednika opštine. E sad, potrebno je da znate gde

koje informacije da tražite, jer niko neće juriti vas da bi vam informacije dostavio. Kao izabrani odbornik/odbornica imate prava na pristup skupštinskim materijalima. Poslovnikom o radu Skupštine definisani su rokovi za dostavu materijala (obično se materijal donosi sedam dana pre dana održavanja sednice, ali zbog brige o životnoj sredini založite se da vam skupštinski materijal bude poslat elektronskim putem). U pripremi za sednicu razmišljajte u pravcu podnošenja amandmana. Reč „amandman“ znači poboljšanje nekog teksta, ispravka, dopuna, dodatak postojećem aktu.

Zašto se podnose amandmani?

Podnose se da bi tekst predloga odluke bio bolji i u interesu građana. Amandmani se podnose u pisarnici jedinice lokalne samouprave. Predsednik skupštine je dužan da svim odbornicima, opštinskom veću i opštinskoj upravi dostavi tekst podnetog amandmana na razmatranje, nakon čega se amandmani sa izveštajima dostavljaju skupštinskim odborima, koji se o njima izjašnjavaju, i konačno Skupština opštine/grada odlučuje da li usvaja ili odbija podneti amandman.

Amandmani treba da sadrže:

- odgovarajući član poslovnika skupštine opštine kao pravni osnov za podnošenje amandmana;
- naziv člana predloga odluke na koju se amandman podnosi,
 - formulisano rešenje koje predlažete i
- obrazloženje, objašnjenje predloženog rešenja i cilj koji se želi postići usvajanjem iznetog amandmana.

Primer

AMANDMAN

Na osnovu člana 12. Poslovnika o radu Skupštine opštine Bački Petrovac podnosim

AMANDMAN NA ODLUKU O BUDŽETU OPŠTINE BAČKI PETROVAC ZA 2021. godinu

Na član 10. Odluke o budžetu Opštine Bački Petrovac, Poseban deo rashodi i izdaci, Razdeo 13.4. Mediji, Glava 1201- Razvoj kulture i informisanja, Ekonomski klasifikacija 451 - Subvencije javnim nefinansijskim preduzećima - 15.000.000,00 dinara menja se i glasi:

„Član 10. Odluke o budžetu Opštine Bački Petrovac, Poseban deo rashodi i izdaci, Razdeo 13.4. Mediji, Glava 1201- Razvoj kulture i informisanja, Ekonomski klasifikacija 451 - Subvencije javnim nefinansijskim preduzećima- 25.000.000,00 dinara.“

Ne zaboravite da je jedna od vrednosti socijaldemokratije upravo razvoj demokratije, a to podrazumeva i transparentnost u donošenju odluka. Vaše je pravo da s drugim odbornicima formirate odborničku grupu. Poslovnikom Skupštine je definisano koliko minimalno članova ona mora imati. Jedno od važnijih prava jeste da predlažete i pokrećete različite inicijative u okviru nadležnosti lokalne samouprave. Ovo pravo vam omogućava da zastupate građanke i građane u njihovim zahtevima prema lokalnoj samoupravi. Imate pravo da učestvujete u radu skupštinskih odbora i tela bilo kao član/članica bilo kao zainteresovani odbornik/odbornica. Takođe imate pravo da učestvujete u predlaganju tački, izmeni i dopuni dnevnog reda u skladu s Poslovnikom Skupštine. Vaše pravo je da podnosite amandmane na predloge skupštinskih odluka u skladu s poslovnikom o radu Skupštine, i na kraju vaše je pravo da postavljate odbornička pitanja i time aktivno radite na većoj otvorenosti rada rukovodstva opštine/grada.

Obrazloženje

Na teritoriji Opštine Bački Petrovac žive pripadnici 21 nacionalne zajednice, koje je važno informisati na jezicima nacionalnih zajednih zajednica, posebno na jezicima koji su u službenoj upotrebi. Opština je dužna da obezbedi i omogući informisanje građana i subvencionise rad lokalnih štampanih i elektronskih medija.

S obzirom na izneto, predlažem da se član 10. Odluke o budžetu menja kako je navedeno u amandmanu u interesu građana i u skladu sa Zakonom o javnom informisanju.

Odborničko pitanje

Svaki odbornik ima pravo da postavi pitanja i zatraži informacije o poslovima iz delokruga rada lokalne samouprave.⁸ Odborničko pitanje je dobar kontrolni instrument jer omogućava da odgovore imate napismeno, ili da, u slučajevima kada ih ne dobijete, imate povod da se obratite medijima i građanima i javno postavite ta pitanja. Nažalost, odborničko pitanje mogu postavljati samo odbornici/ odbornice izabrani na lokalnim izborima. Ukoliko ste „odbornik iz senke“, pokušajte da pronađete opozicionog odbornika koji bi postavio vaše odborničko pitanje. Vaš cilj je da dobijete odgovor na postavljeno pitanje, a time i politički prostor

podizanjem važnosti nekog problema na lokalnoj političkoj agendi. Pre nego što kontaktirate s nekim opozicionim odbornikom/odbornicom, u Skupštini morate napismeno pripremiti pitanje. U okviru jednog pitanja možete postaviti i više potpitanja.

Odborničko pitanje se podnosi pismeno na kraju sednice Skupštine Grada/Opštine, ili između dva zasedanja Skupštine. Svaki odgovor na odborničko pitanje takođe mora biti u pismenom obliku s naznakom pravnog lica koje je odgovor dalo, s potpisom i pečatom.

PODSEĆANJE

Kao izabrani odbornik/nica postavite sebi pet pitanja

1. U kojoj meri lokalni organi uprave rade u interesu građana?
2. Koji su to načini na koje mogu da utičem da život građana u mojoj lokalnoj samoupravi bude bolji?
3. Šta mi je sve potrebno za rad, koji su to uslovi koje treba prethodno obezbediti, resursi, kritična masa?
4. Ko može da me podrži u radu i inicijativama (pojedinci/ ličnosti, organizacije/udruženja...)?
5. Kako će moje inicijative uticati na život građana, šta će biti bolje/kvalitetnije/lepše za njih i lokalnu zajednicu?

⁸ Informacije možete tražiti od predsednika i zamenika predsednika Skupštine, sekretara Skupštine, saveta odnosno komisije, gradonačelnika/predsednika opštine, zamenika gradonačelnika/predsednika opštine, gradskog opštinskog veća, od načelnika gradske/opštinske uprave ustanova, preduzeća i fondacija koje je osnovao grad/ opština

Pokretanje inicijative uključivanje građana

Inicijativa predstavlja sposobnost da se neka ideja pokrene samostalno, želju da se napravi prvi korak i istrajnost u započetoj aktivnosti. Suština inicijative je da prepoznote i uradite ono što mislite da je potrebno da se uradi pre nego što neki građanin/gradanka zatraži to od vas. Inicijativa pokazuje vašu proaktivnost i želju da rešavate probleme građana na lokalnom nivou. Uvek smo na našim obukama govorili da ljudi glasaju za aktivno, a ne za pasivno.

Građani se danas ujedinjuju, uključuju i izlaze na javne konsultacije i zborove kada su im ugrožena i grubo narušena ljudska prava, posebno pravo na život u zdravoj životnoj sredini i bezbednoj zajednici. Potpisuju peticije i pokreću inicijative. Zato treba očekivati da vi kao odbornik/odbornica ili „odbornik iz senke“ pokrenete inicijativu za rešenje zajedničkog lokalnog problema.

PODSEĆANJE

- Uradite anketu i mapirajte lokalne probleme.
- Pronađite podršku od stručnih ljudi i predložite rešenje.
- Napravite informativnu kampanju i obavestite lude.
- Tražite njihovu podršku.

PRIMER

Evo kako su građani u Novom Sadu pokrenuli inicijativu pod nazivom „Ne damo livadicu“. Građani okupljeni oko inicijative prikupili su prigovore na regulacioni plan Grada Novog Sada, kojim se predviđa da se na uglu Jovana Subotića i Kisačke ulice, na mestu zelenе površine, podigne osmospratnica. Pozvali su sve koji žele, a prvenstveno građane koji imaju prebivalište u neposrednoj blizini i oko zelenе površine, da podnesu prigovor i potpišu peticiju protiv izgradnje višespratnice na pomenutoj lokaciji. Građani su svakog radnog dana od 11 do 20 sati dežurali, organizovano prikupljali prigovore (do određenog roka), ali potpise za peticiju duže vreme. Formirali su fejsbuk grupu kako bi informisali javnost o inicijativi i postavili potreban formular dostupan građanima za podnošenje prigovora. Budući da se zelena površina nalazi na području MZ „Žitni trg“, pozvali su građane koji žive u tom delu Novog Sada na zbor građana na kome su izneti zahtevi za očuvanje „livadice“. „Livadica“ je ujedinila građane koji su pokazali da imaju znanja i hrabrosti da iskažu drugaćiji stav i zaštite životnu sredinu. Mediji su izveštavali o aktivizmu inicijative svakodnevno.

Anketa

Mapiranje problema u lokalnoj zajednici

U prethodnom delu govorili smo o anketi kao načinu mapiranja problema u lokalnoj zajednici. Cilj ovakve ankete je da sazname mišljenje građana/gradjanke o određenoj temi. Anketa nam takođe može poslužiti i kao promotivno sredstvo, odnosno možete pomoći ankete promovisati određene stranačke stavove i vrednosti.

Anketa treba da bude dobro zamišljena i prikladne dužine. To zavisi od načina na koji ćete anketirati ljudi. Kombinujte zatvorena i otvorena pitanja. Zatvorena pitanja su ona na koja se odgovara sa „da“ ili „ne“. Otvorena pitanja su ona u kojima nudite određene odgovore koji se zaokružuju, ili ljudi sami pišu odgovore. Anketa može biti organizovana uživo, ili putem nekog od servisa na internetu.

Ona mora biti smišljena tako da pruži materijal za dobru kvantitativnu analizu rezultata.

Cilj svake ankete je da sazname koji problemi su građanima/gradjanama važni. Obratite pažnju da pravite anketu na teme gde vam je kredibilitet visok. To znači da sa tim temama imate iskustva, imate plan rešavanja, imate kompetentne ljudi koji mogu ponuditi rešenja.

Zašto je to važno? Zato što je anketa sredstvo da nešto sazname. Na osnovu rezultata ankete započinjete komunikaciju s građanima. Zapravo, vi želite da pričate s njima na teme koje su njima važne, a u koje vi kompetentno možete da se uključite ili ih rešavate.

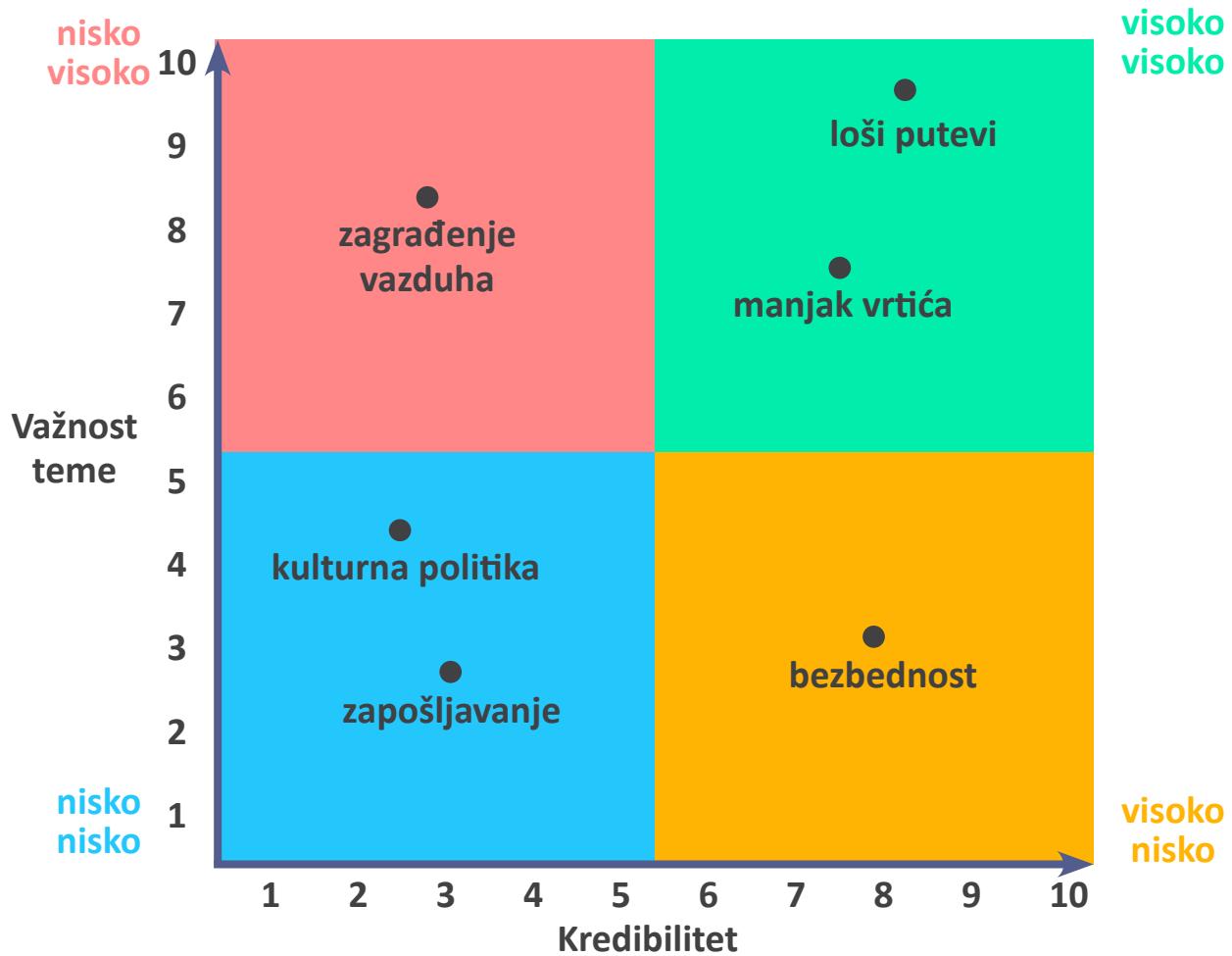
Ako anketu fokusirate na teme koje su građanima/gradjanama važne a nemate kredibilitet, ostavićete loš utisak i u trenutku anketiranja i kasnije, i nećete biti prepoznati kao osoba/organizacija koja može da im reši problem. Ako anketu fokusirate na teme koje građanima/gradjanama nisu važne a imate visok kredibilitet, može vam se dogoditi situacija da mnogo vremena i energije potrošite za mali rezultat. Dobra strana je što svojim kredibilitetom i uz pomoć određene kampanje možete podizati važnost određenih tema.

SAVET

Imajte u vidu da ljudi drže pažnju i imaju vremena za 3 do 5 pitanja plus prikupljanje osnovnih podataka o ispitaniku/ispitanici (pol, godište, nivo obrazovanja, socijalni status i mesto stanovanja).

O čemu treba voditi računa – o matrici kredibiliteta

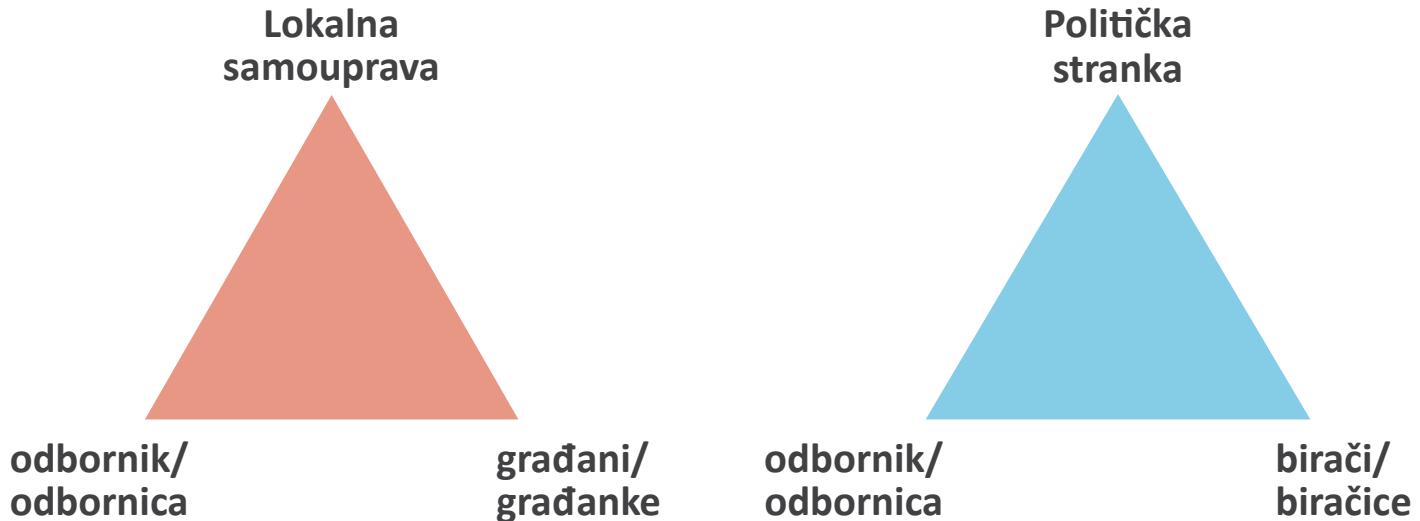
Nizak kredibilitet
Visoka važnost teme

Visok kredibilitet
Visoka važnost teme

Nizak kredibilitet
Niska važnost teme

Visok kredibilitet
Niska važnost teme

Uloge odbornika

Predstavićemo vam uloge i odgovornosti odbornika/odbornica kroz model trouglova. Jedan trougao simbolizuje vašu ulogu kao odbornika koji zastupa interese svih građanki i građana u Skupštini u koju ste izabrani. To je uloga koja vam je data zakonom i koja nosi određene odgovornosti. Drugi trougao predstavlja vašu ulogu kao člana/članice stranke, to je vaša odgovornost prema biračima i samoj stranci. Ove dve vaše uloge se preklapaju, ali ono što nama socijaldemokratama uvek mora biti na pameti jeste borba za javni interes i opšte dobro.

Kao vaše odgovornosti prema građanima možemo navesti pre svega vašu prisutnučnost. Iz istraživanja smo videli da građanke/gradani uopšte ne znaju ko je njihov odbornik/odbornica, niti sa njima imaju bilo kakav kontakt. Stoga je veoma važno da vaši podaci za kontakt budu dostupni. Kada kažemo podaci za kontakt, to može biti nalog na društvenim mrežama ili imejl, a ne mora biti telefonski broj.

Naša odgovornost je takođe da upoznajemo građanke/gradane s nadležnostima Skupštine opštine/grada i drugih državnih institucija. Građani često ne znaju ko je za šta nadležan, i u tom traganju za rešenjem svog problema gube vreme i strpljenje. Zato je važno uvek ih podučiti i uputiti ka onima koji su nadležni za njihov problem. Vaš zadatak je da učestvujete u lokalnom životu zajednice i da posećujete manifestacije koje se organizuju u vašem komšiluku. Nekada su neki odbornici imali i svoje kancelarije za komunikaciju s građankama/gradanim. Sada je za to dovoljan nalog na društvenoj mreži ili jednostavan web-sajt. Naviknite ljudi da ste dostupni i podstičite ih da vam se obraćaju. Veoma je važno da održavate redovnu komunikaciju s predstavnicima različitih nevladinih organizacija. Na taj način ćete održavati kontakt i s marginalizovanim grupama kao i manjinama.

Kao ključnu odgovornost svakog odbornika/odbornice možemo navesti poznavanje

nje nadležnosti Skupštine opštine/grada. Takođe morate znati i poslovnik o radu Skupštine kao i poslovnike o radu skupštinskih odbora. Morate umeti da pišete amandmane, predloge odluka, inicijative... Ukoliko ste u opoziciji, morate paziti da vam se greške ne vrate kao bumerang. Kao odborniku/odbornici vaša je dužnost da prisustvujete sednicama Skupštine. Da se za njih pripremite i na njima budete konstruktivni. Vaša odgovornost je da, ukoliko ste deo vladajuće većine, promovišete uspehe, a ukoliko ste u opoziciji, da argumentovano kritikujete predstavnike vlasti.

Kao odgovornost prema stranci možemo takođe navesti vaše prisustvovanje sednicama Skupštine i radnih tela čiji ste član/članica, kao i aktivan rad unutar odborničke grupe. Gde god možete promovišite, podržavajte i sprovodite programska načela stranke ukazujući na naše socijaldemokratske vrednosti. Bilo bi dobro da prisustvujete sastancima i da sprovodite donete odluke organa stranke. Izveštavajte stranačke organe o prikupljenim informacijama i akutuelnostima u skupštinskim telima čiji ste član/članica. Morate pomagati stranci i biti aktivni u razvijanju stranačke baze na terenu.

SAVET

Na svakom koraku moramo pokazivati da vrednosno pripadamo progresivnoj strani sveta.

I na kraju takođe važna jeste vaša odgovornost prema članovima/članicama stranke. Potrebno je da istražujete potrebe članova i simpatizera stranke. Da te potrebe uključujete u predloge politika i programa koje predlažete. Vi ste taj glas koji ih zastupa pred stranačkim organima kao i na sednicama Skupštine opštine/grada. Za sve to je neophodno održavanje stalnog kontakta i redovne komunikacije.

PODSEĆANJE

Podsetite se koje su vaše uloge, a koje su vam odgovornosti.
U kojoj meri ste se pripremili za sednicu Skupštine?
U kojoj meri izveštavate organe stranke o svojim aktivnostima?

Komunikacija odgovor koji dobijemo

Komunikacija se definiše kao proces razmene poruka (verbalnih ili neverbalnih) između najmanje dve osobe koji se odvija sa određenim ciljem i namerom. Na početku razgovora o komunikaciji važno je da se podsetimo elemenata komunikacijskog procesa.

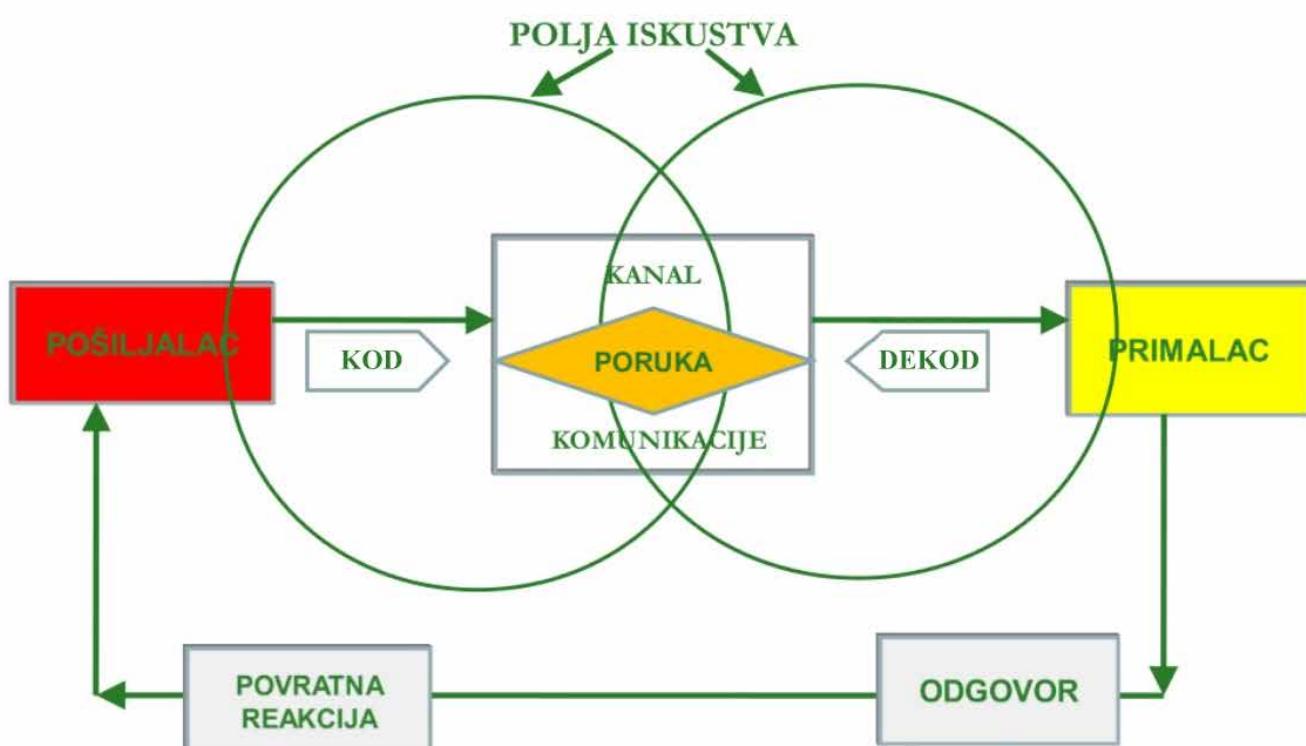
Elemente komunikacijskog procesa možemo lako nacrtati i predstaviti sebi. Važno je da uvek u stvaranju komunikacije imamo sledeće elemente „pred očima“. S jedne strane imamo onoga ko šalje informaciju/poruku, a sa druge strane je onaj ko prima informaciju/poruku. Između njih mora postojati kanal kojim informacija/poruka „putuje“. Taj kanal je stvar našeg izbora i zavisi od toga kojoj ciljnoj grupi se obraćamo.

Onaj ko šalje poruku priprema je i bira „jezik“ kojim će je predstaviti onome ko je prima da bi je on mogao razumeti. Svaka komunikacija mora imati cilj, tj. kakav odgovor/reakciju onih kojima je poruka poslata očekujemo.

Komunikacija je oblast u kojoj stalno moramo da učimo i da se razvijamo. Razvoj tehnologije je ono što nas tera na usavršavanje. S pojmom interneta doživotno obrazovanje dobija značaj u punom smislu te reči, jer zahteva od svakog pojedinca svakodnevno usavršavanje. Svaki dan se na „nebu“ društvenih medija pojavi nekoliko novih zvezdica. Aktuelna pandemija virusa COVID 19 pomerila je granice. Pospešila je digitalnu pismenost i ljudi danas koriste mnogo više različitih digitalnih alata nego pre panedemije.

Model komunikacije

Alati u komunikaciji

Rekli smo već da je jedna od odgovornosti odbornika/odbornice ostati otvoren i biti dostupan građankama i građanima. Danas je to najlakše ostvariti putem servisa na internetu. Imejl je za nas obavezan kao mogućnost kontakta koji vam omogućava da stvari ne radite pod pritiskom.

Ljudi su često u problemima. Nekada su mnogo uplašeni. Trpe nepravdu iz dana u dan, i onda je teško telefonskim razgovorom preneti informaciju. Zbog toga su tehnike aktivnog slušanja veoma važne.

Aktivno slušanje je komunikacijska tehnika koja nam pomaže da razumemo sagovornika i da mu damo do znanja da smo ga razumeli. Nju čine sledeći elementi: ohrabrvanje, ponavljanje, pojašnjavanje, reflektovanje osećanja, rezimiranje i pozitivno vrednovanje. Aktivno učestvujući u razgovoru ohrabrujemo sagovornika/sagovornicu da nastavi komunikaciju i dovede je do kraja. Ponavljanje je tehnika kojom pokazujemo da smo čuli ono što je rečeno. Pojašnjavanje je način da objasnite kako ste vi razumeli ono što je rečeno. Razgovor o osećanjima je pogotovo važan kad su ljudi uz nemireni. I rezimiranje je komunikacijska tehnika kojom zaokružujemo svoju komunikaciju i doneseni zaključak. Pozitivan stav je uvek važan. Njime pokazujemo da nam je stalo da rešimo problem osobe s kojom razgovaramo.

SAVET

Preporuke za aktivno slušanje

- Odlučite da slušate!
- Usmerite pažnju na osobu
- Usmerite se na osećanja osobe
- Tragajte za ključnom porukom
- Budite svesni neverbalnog ponašanja
 - Parafrazirajte

Društvene mreže

Istraživanje koje smo radili pokazalo je da se 48 odsto građana Srbije o aktivnostiima u svojoj lokalnoj zajednici informiše putem društvenih mreža. Situacija s lokalnim medijima nakon privatizacije toliko je loša da ne čudi ovako visok postotak ljudi koji informacije dobija putem društvenih mreža, ali to svakako predstavlja i opasnost, jer upravo na taj način veliki broj lažnih vesti i dopre do široke javnosti. Istraživanje koje su radili CESID/Propulsion⁹ pokazuje da 60 odsto građana Srbije koji imaju nalog na društvenoj mreži Fejsbuk kaže da je svakodnevno koristi. Kada bi izdvojili samo jednu društvenu mrežu koju u najvećoj meri koriste za informisanje o svakodnevним dešavanjima, građani su u 46 odsto slučajeva izdvojili upravo Fejsbuk, dok je Instagram izdvojilo 27 odsto, a Jutjub 14 odsto (Twitter 2 odsto). Po istraživanju¹⁰ koje su radili

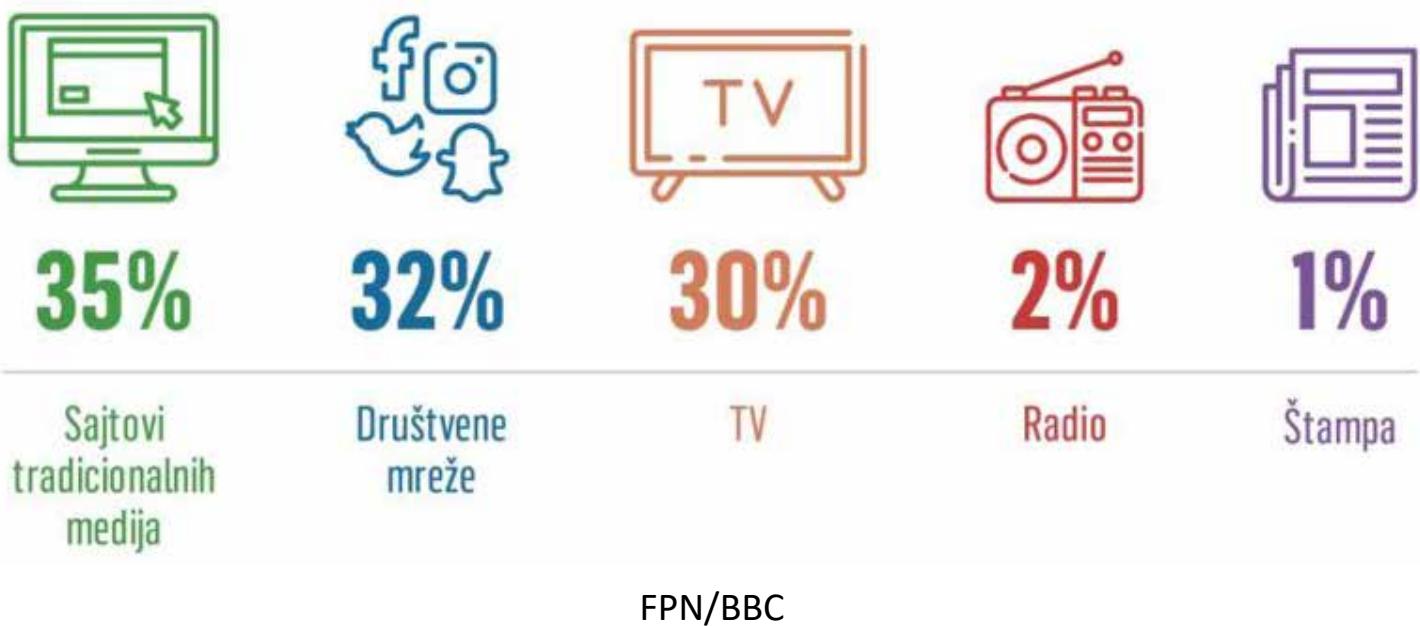
⁹ <http://www.cesid.rs/wp-content/uploads/2020/09/Gra%C4%91ani-i-mediji-konzumacija-navike-i-medij-ska-pismenost-l-ciklus.pdf>

¹⁰ <https://www.bbc.com/serbian/lat/srbija-54708184>

Fakultet političkih nauka i BBC-jeva redakcija na srpskom jeziku, nešto malo manje od polovine (48 odsto) ispitanika smatra da može da veruje vestima koje prati. Građane najviše uznemirava kada netačne ili obmanjujuće informacije dolaze od vlade, domaćih političara ili političkih partija (61 odsto). Stoga nemojte prenosi lažne vesti i davati neostvariva obećanja. U ovom istraživanju se vidi porast korisćenja Vibera za informisanje najstarijih sugrađanki i sugrađana (40 odsto onih 55+). Podsećamo da je Viber prva platforma kod nas koja je tokom 2020. godine prestigla SMS u funkciji slanja kratkih poruka drugim korisnicima.

Po podacima *We are social*,¹¹ Srbija ima 6,57 miliona korisnika interneta – što predstavlja penetraciju od 75 odsto. Od toga je više od polovine korisnika aktivno prisutno na društvenim mrežama – čak 3,70 miliona stanovnika. Fejsbuk ima tri miliona korisnika/korisnica, a Instagram 2,1 milion. Sve nam ovo govori o ogromnim potencijalima za komunikaciju putem društvenih mreža. Za bolju upotrebu društvenih mreža u političkoj komunikaciji preporučujemo da pogledate naš priručnik „Politička komunikacija na internetu“.¹² Tamo ćete naći mnogo detaljnije savete o svim aspektima političke komunikacije na internetu.

GLAVNI IZVOR VESTI

¹¹ <https://wearesocial.com/>

¹² <https://cmv.org.rs/publikacije/politicka-komunikacija-na-internetu/>

Kao što smo videli, Fejsbuk (FB) je danas najmoćnija društvena mreža u Srbiji. Svakim odbornik/odbornica treba da ima svoju stranicu (page) na ovoj mreži. Ona omogućuje da okupljamo ljudе i informišemo ih o onome što radimo. Fejsbuk stranica (page), a ne profil, profesionalni je standard za komunikaciju, i omogućava nam da koristimo različite besplatne servise koji na FB nude statistiku, pitanja, mogućnost za donacije, povezivanje sa Instagramom...

U prethodne četiri godine (2016–2020) svetu se dogodila vladavina Twiterom. Bivši predsednik SAD Donald Trump koristio je Twiter kao glavni kanal komunikacije, kojim je napadao, pravdao, iznosio svoje i državne stavove... Twiter u Srbiji spada u popularnu mrežu i objave na njemu prati mnogo medija i novinara. Nažalost, Twiter nema uticaj na veliki broj ljudi, što smo u prethodno iznesenim podacima iz istraživanja već pomenuli. Njegove prednosti jesu brzina i mogućnost komunikacije sa uticajnim pojedincima, kao i medijima gde se naše objave mogu preliti.

The image shows a Facebook event cover. At the top, the text "S Petekom, petkom u pet" is displayed in large, bold, black and red letters against a white brick wall background. Below the text is a photograph of a living room interior featuring a blue armchair, an orange chair, a yellow sofa with pillows, a blue ottoman, and a green office chair. In the bottom left corner of the cover, there is a small calendar icon with the number "2". At the very bottom of the cover, the text "FRIDAY, 2 OCTOBER 2020 FROM 17:00 UTC+02-18:00 UTC+02" and "S Petekom, petkom u pet: susreti u Vašem susjedstvu" are visible. Below the cover, there are four small buttons with the dates "Fri, 18 Sep", "Fri, 25 Sep", "Fri, 2 Oct" (which is highlighted in blue), and "+48".

Instagram

Instagram je vrlo zahvalna platforma, na kojoj se danas u najvećem broju informišu mladi. Radi se o servisu koji ima nekoliko mogućnosti

- postavljanje fotografija (serija fotografija) koje idu uz tekstualni post
- postavljanje story priča, kratkih video sadržaja trajanja 59 sekundi
- IGTV mogućnost prenošenja video sadržaja dužih od minut.

Instagram je prva platforma koja je uvela vertikalno snimanje putem mobilnih telefona. Njegova prednost je što se može povezati s vašom fejsbuk stranicom, preko koje onda možete plasirati i različite vrste oglasa.

Globalno najbolje vreme za postavljanje sadržaja na Instagram

PONEDELJAK	UTORAK	SREDA	ČETVRTAK	PETAK	SUBOTA	NEDELJA
	02h			05h		
06h	04h	07h				07h
	09h	08h	09h		11h	08h
10h			12h			
				13h		
			19h	15h	19h	16h
22h		23h			20h	

BEST TIMES TO POST CALCULATED BY LATER.COM
AFTER ANALYZING 12 MILLION GLOBAL INSTAGRAM POSTS

njihovoj svrsi i potrebi) – mora da sadrži vest, nešto bitno novo i značajno u odnosu na trenutak. Dobra saopštenja su kratka, sadržajna i informativna. Više o tehnika-m pisanja saopštenja možete pronaći u našem priručniku „Opština i javnost“.¹³

Konferencija za novinare

Konferencija za novinare (KZN) jedno je od najčešće korišćenih oruđa (alata) u odnosima s medijima. Za njenu organizaciju često je potrebno dosta vremena, novca i energije, i zato je organizujemo samo onda kada želimo novinarima da damo važne informacije. Novinari nemaju vremena da prisustvuju svakoj KZN, i ako izgubite njihovo interesovanje, na sledeću se možda neće odazvati. Zato im ne „kradite“ dragoceno vreme.

KZN pruža priliku novinarima da neposredno razgovaraju s ključnim predstavnicima organizacije, a predstavnicima organizacije da prenesu svoju poruku javnosti preko medija. KZN se obično organizuje kad postoji aktuelna tema za organizaciju ili javnost, pa se podrazumeva da predstavnici organizacije moraju biti posebno pripremljeni kako bi mogli da odgovaraju na brojna novinarska pitanja.

KZN je idealan način za saopštavanje informacija od posebnog značaja za vas ili vašu stranku. Povodi za organizaciju KZN mogu biti različiti: usvajanje budžeta, neka afera, godišnji izveštaj, značajna go-dišnjica, krizna komunikacija, potpisivanje značajnog ugovora, prezentacija novih projekata, usluga, rezultati neke akcije, kampanje... Takođe o detaljima organizacije Konferencije za novinare možete pronaći u već pomenutom priručniku „Opština i javnost“.

Saopštenje

Saopštenje za javnost je najčešći oblik prenošenja informacija javnosti putem medija. Ono je i dalje glavno oruđe u odnosima s medijima i predstavlja sažet opis događaja, pogodan za korišćenje u različitim medijima. Saopštenje takođe može biti i formulacija stava, komentar ili odgovor na pitanje pojedinaca ili javnosti. Šta god da jeste, da bi saopštenje bilo zanimljivo za medije (da bi se izašlo u susret

¹³ <https://cmv.org.rs/wp-content/uploads/2011/05/OpštinaJavnost.pdf>

Viber zajednica

Verujemo da svi znate šta je Viber, ali nije zgoreg da ponovimo da je Viber višeplatformska aplikacija za „pametne“ telefone koja omogućava trenutnu

razmenu tekstualnih i glasovnih poruka, fotografija, video sadržaja i poziva putem interneta. Od 2018. godine Viber je uveo *Viber Community* (zajednica), prostor za grupno četovanje s neograničenim brojem korisnika, koji mogu da se priključuju samostalno preko linka koji im se šalje, ili njihove telefonske brojeve superadmin dodaje u zajednicu. Viber zajednica može biti kreativan i brz način komunikacije sa sugrađankama i sugrađanima.

 Ne davimo Beograd ✏
2.802 članova

Juče

NDMBGD

! Upozoravamo građane i građanke Beograda da se iza naših leđ i svesno bez prisustva javnosti, Makiško polje, najveće vodoizvorište Beograda, žrtvuje kako bi na njemu zaradili investitori bliski vlasti! 😥

<https://nedavimobeograd.rs/bez-javnosti-na-javnoj-raspravi-o-makisu/>

Bez javnosti na javnoj raspravi o Makišu
nedavimobeograd.rs

95

14:51

Samo administratori mogu da šalju poruke u ovoj zajednici

SAVET

Mogućnosti komunikacije s građanima/graćankama su brojne. Izaberite jedan ili nekoliko načina, i imajte u vidu da je važno da budete dostupni. Bolje je imati i samo jedan vid komunikacije, ali neka on bude dvosmeran, nego da ih imate sve (i FB i Instagram i Twiter i imejl) a da ne odgovarate na poruke.

Umrežavanje

Pod umrežavanjem u kontekstu rada odbornika/odbornica podrazumevamo stvaranje mreže kontakata u lokalnoj zajednici s kojima možemo da sarađujemo na različite načine. Umrežavanje je danas važna veština i od vas zahteva emotivnu inteligenciju, veštine komunikacije, strpljenje i jasan cilj. Ono predstavlja uspostavljanje i trajno održavanje kontakta s drugom osobom. Njena svrha je razmena korisnih informacija, zajedničko delovanje ili međusobno pružanje podrške.

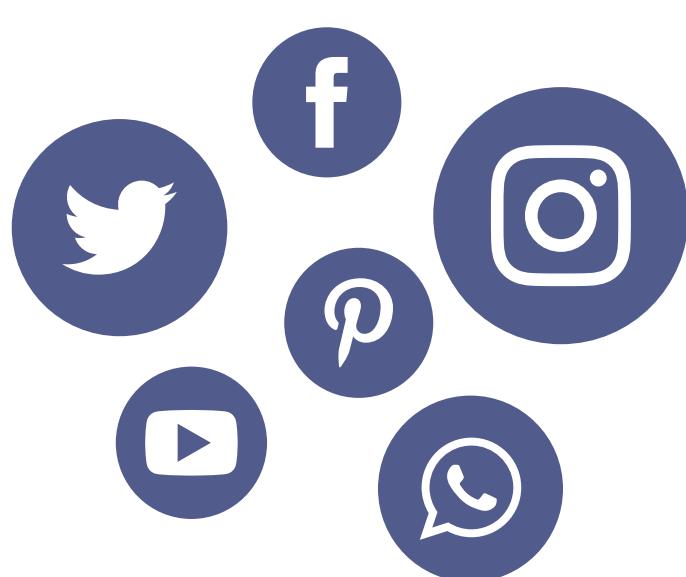
PODSEĆANJE

O političkoj komunikaciji na društvenim mrežama i generalno na internetu možete pročitati više u našem priručniku „Politička komunikacija na internetu“.¹⁴

PODSEĆANJE

Zašto je umrežavanje važno?
Naši socijalni kontakti su važan kapital kojim raspolažemo!

SAVET

10 saveta za umrežavanje na događajima

1. Raspitajte se o događaju
2. Budite pripremljeni
3. Sposobnost da se predstavite
4. Budite aktivni
5. Neverbalna komunikacija
6. Ime na vizitkarti
7. Ne družite se s prijateljima
8. Nemojte prodavati
9. Odradite događaj
10. Održavajte kontakt

¹⁴ <https://cmv.org.rs/wp-content/uploads/2011/09/politicka-komunikacija-na-internetu-final.pdf>

Odbornik/ odbornica iz senke

Nakon bojkota lokalnih izbora održanih 21. juna 2020. godine, veliki broj demokratski orijentisanih stranaka ostao je bez mogućnosti da se u skupštinama opština/gradova bori za svoje političke ideje. Sada im preostaje vaninstitucionalno delovanje i svakodnevna borba za podršku građana. Naš predlog je da se putem **odbornika iz senke** pokrene politički rad na lokalnom nivou vlasti. Ovaj vid borbe omogućava dosta širok spektar različitih mogućnosti za okupljanje ljudi i komunikaciju s njima.

„Odbornici iz senke“ mogu pratiti rad Skupštine i reagovati na sve tačke koje se nađu na dnevnom redu. Materijale za sednicu i odluke možda ne mogu dobiti u trenutku kada i izabrani odbornici, ali mogu malo kasnije zahvaljujući mehanizmu dostupnosti informacija od javnog značaja. Mogu pratiti šta se dešava s javnim raspravama, objavljenim tenderima, planovima, strategijama... na ovaj način mogu da grade mrežu podrške za svoju stranku.

PODSEĆANJE

- U kojoj meri pratite šta učesnici u političkom životu vaše lokalne zajednice rade?
- U kojoj meri ste obavestili građane i medije o svom odborničkom radu iz „senke“?
- U kojoj meri ste pripremili komunikacijske alate kojima ćete komunicirati s javnošću?

Dostupnost informacija od javnog značaja

Mehanizam dostupnosti informacija od javnog značaja alat je kojim svaki pojedinac ili organizacija može doći do svih informacija koje ne nose odluku o tajnosti. U Srbiji je pravo na dostupnost informacija od javnog značaja regulisano Zakonom o pristupu informacijama od javnog značaja, koji je usvojen 2004. godine. Ovaj mehanizam nam pruža uvid u informacije koje po svom karakteru već pripadaju građanima. Samim tim što nastaju u radu organa javne vlasti, one se odnose na javnost i istoj toj javnosti pripadaju. Na ovaj način rade svi istraživački novinari kao i mnogobrojne nevladine organizacije. Kad mogu oni, zašto to ne bi mogli i naši odbornici/odbornice iz senke?

Kako se pokreće postupak?

Postupak za ostvarivanje ovog prava pokreće se podnošenjem zahteva za slobodan pristup informacijama od javnog značaja organu vlasti.

Organ vlasti može propisati obrazac za podnošenje zahteva, ali mora razmotriti i zahtev koji taj obrazac ne nudi.

U slučaju da se zahtev podnosi mimo propisanog obrasca, ili kada obrasca nema, tražilac informacije u zahtevu navodi:

- naziv organa vlasti,
- svoje ime, prezime i adresu, odnosno sedište lokalnog odbora stranke ako je tražilac politička organizacija,
- opis informacija koje se traže i
- druge podatke koji olakšavaju pronalaženje informacija.

U slučaju da opštinska/gradska uprava neće da sarađuje, to jest odbije da vam dostavi podatke, ili vam jednostavno ništa ne odgovori (to se zove „ćutanje uprave”) imate pravo na žalbu.¹⁵ Žalba se šalje Povereniku za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka ličnosti,¹⁶ na posebno propisanom obrascu. Postoje dve vrste obrazaca, u zavisnosti od toga da li vas je organ odbio ili ignorisao. Uz žalbu uvek dostavljate i svoj zahtev, dokaz o slanju odnosno prijemu, kao i odgovor, ukoliko ste ga dobili. Poverenik po zakonu ima obavezu da po vašoj žalbi odluči u roku od trideset (30) dana. Ukoliko se žalite na odgovor kojim vam je uskraćena tražena informacija, važno je da naveđete broj i datum rešenja koje ste dobili kao odgovor od organa, kao i da li ga pobijate u celosti ili delimično. Ova žalba se šalje u roku od petnaest (15) dana od dobijanja odgovora.

¹⁵ <https://www.poverenik.rs/sr/%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF-%D0%B8%D0%BC%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%98%D0%B0%D0%BC%D0%B0/%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D1%83%D0%BB%D0%B0%D1%80%D0%B8.html>

¹⁶ <https://www.poverenik.rs/sr/>

.....
naziv i sedište organa kome se zahtev upućuje

Z A H T E V za pristup informaciji od javnog značaja

Na osnovu člana 15. st. 1. Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja („Službeni glasnik RS“, br. 120/04, 54/07, 104/09 i 36/10), od gore navedenog organa zahtevam:^{*}

- obaveštenje da li poseduje traženu informaciju;
- uvid u dokument koji sadrži traženu informaciju;
- kopiju dokumenta koji sadrži traženu informaciju;
- dostavljanje kopije dokumenta koji sadrži traženu informaciju:^{**}
 - poštom
 - elektronskom poštom
 - faksom
 - na drugi način:^{***} _____

Ovaj zahtev se odnosi na sledeće informacije:

(navesti što precizniji opis informacije koja se traži kao i druge podatke koji olakšavaju pronalaženje tražene informacije)

Tražilac informacije/Ime i prezime

U _____,

dana ____ 201 ____ godine

drugi podaci za kontakt

Potpis

* U kućići označiti koja zakonska prava na pristup informacijama želite da ostvarite.

** U kućići označiti način dostavljanja kopije dokumenata.

*** Kada zahtevate drugi način dostavljanja obavezno upisati koji način dostavljanja zahtevate.

Praćenje službenog glasnika

Jedan od zaključaka je da se ne možete baviti lokalnom politikom i biti „odbornik iz senke” ukoliko ne pratite službeno glasilo jedinice lokalne samouprave u kojem se objavljuju odluke, rešenja, zaključci koji su stupili na snagu i primenjuju se.

Član 196. Ustava Republike Srbije propisuje da se zakoni i svi drugi opšti akti objavljuju pre svog stupanja na snagu. Ustav, zakoni i podzakonski akti Republike Srbije objavljuju se u republičkom službenom glasilu, a statuti, odluke i drugi opšti akti autonomnih pokrajina objavljuju se u pokrajinskom službenom glasilu. Statuti i opšti akti jedinica lokalne samouprave objavljuju se u lokalnim službenim glasilima. Zakoni i drugi opšti akti stupaju na snagu najranije osmog dana od objavljivanja, i mogu na snagu stupiti ranije samo ako za to postoje naročito opravdani razlozi, utvrđeni prilikom njihovog donošenja.

Stupanje na snagu statuta i opštih akata jedinica lokalne samouprave vezuje se za trenutak njihovog objavljivanja u službenom listu. Kad stupe na snagu, obavezuju sve subjekte na koje se odnose. To znači da građani mogu biti kažnjeni za nepoštovanje onoga što je normirano odlukom, utvrđeno rešenjem, zaključkom koje je donelo npr. opštinsko veće ili skupština jedinice lokalne samouprave, a objavljeno je u službenom glasilu.

U stvari, važno je svaki dan pratiti objave na sajtu jedinice lokalne samouprave kao i objave lokalnih javnih preduzeća, ustanova, razvojnih agencija i turističkih organizacija, fondova, jer samo tako ćete kao odbornik/odbornica biti proaktivni i preuzimati lidersku ulogu u lokalnoj zajednici. Vi ćete biti resurs koji je informisan i dobro poznaje rad organa lokalne uprave.

PODSEĆANJE

Da li znate adresu službenog glasila u vašoj lokalnoj samoupravi?

Da li ste se povezali s lokalnim nevladinim organizacijama koje se bave otvorenosću i transparentnošću rada organa JLS?

Da li ste se povezali s lokalnim novinarima koji prate rad JLS?

Preduzmi akciju

Šta sve mogu „odbornici iz senke“?

„NIKADA NE SUMNJAJ U TO DA MALA GRUPA LJUDI MOŽE PROMENITI SVET.
TO JE JEDINO ŠTO GA JE IKADA I MENJALO.“ Margaret Mid

Internet kampanja

Kampanja predstavlja izgradnju **veze** između političkih subjekata, zajednice i građana/gradanki. Kampanje mogu i treba da budu integralni deo procesa demokratizacije zajednice i društvenog progra. U prethodnom delu pisali smo o komunikaciji putem interneta. Ovogodišnja pandemija virusa COVID 19 pokazala je u praksi da se mnoge komunikacijske aktivnosti mogu prenesti na internet. Ukoliko imamo svoju fejsbuk stranicu, potrebno je stalno praviti sadržaj koji će našim pratiocima biti zanimljiv, ekskluzivan, kreativan, bitan, informativan... a imati veze s ciljevima i aktivnostima stranke.

Zato je period usvajanja budžeta uvek zanimljiv za stvaranje različitih vrsta sadržaja, jer je trošenje novca građana uvek važna tema.

Infografike

Prikupljanjem podataka iz budžeta, njihovim uporednim analizama, kao i podsjećanjem na prethodne godine može se napraviti kvalitetna infografika. Infografika je komunikaciono sredstvo za vizuelno predstavljanje konkretne informacije pomoću dijagrama, šema, slike, 3D modela, animacija... To je dizajniran sadržaj namenjen gledanju s malom količinom teksta i upečatljivim brojevima koji treba da ostanu u sećanju. Za njihovo pravljenje možete angažovati nekog dizajnera, ali postoje i različiti besplatni alati pomoći kojih dovoljno profesionalno i lepo možete napraviti svoju infografiku.

PODSEĆANJE

Da li ste otvorili svoju FB stranicu?

Da li ste napravili plan sadržaja koji ćete postavljati?

Da li ste se povezali s ljudima od uticaja na internetu u vašoj sredini?

U kojoj meri pratite statistiku svoje stranice?

LOKALNA SAMOUPRAVA I GRAĐANI

O odnosu
funkcionera prema
građanima građani
najčešće kažu:

“ Ponašaju se kao
da su nedodirljivi,
uvek su na
sastancima
kad ih zovem ”

48%

81%

građana Srbije smatra da treba da
bude pitano i da učestvuje u kreiranju
budžeta i predlaganju razvojnih
projekata u njihovom gradu/opštini.

građana Srbije se o aktivnostima lokalne
samouprave u svom gradu/opštini informiše
putem društvenih mreža ali nisu upoznati sa
radom odbornika i odbornica iz njihove
opštine.

38%

njih bi učestvovalo u
protestima u situacijama
kada se lokalna vlast ne
odaziva na pozive i
predloge građana.

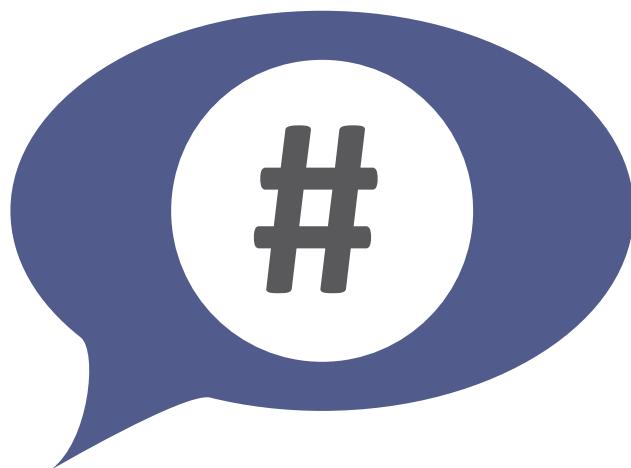
42%

građana Srbije smatra da
probleme na lokalnu treba
zajednički da rešavaju
lokalna vlast i građani.

#hashtag

Verovatno ste se susreli s različitim terminima koji su označeni # (taraba ili hash). Haštag¹⁸ je oznaka kojom obeležavamo određenu temu na internetu, u ovom slučaju našu lokalnu tematsku kampanju. Jednom davno je Miloje Sekulić rekao da # (hashtag) drvo na koje svako od nas, bilo da se pozajmimo ili ne, kači sadržaj koji želi da podeli. Koncept haštoga su izmislili korisnici Tvitera kako bi dodatno olakšali međusobnu komunikaciju. Kasnije su i druge društvene mreže preuzele mogućnost pretraživanja po#. Korišćenje hašttagova nam omogućava da naknadno s lakoćom tražimo određenu tematiku na društvenim mrežama. Za svaku svoju kampanju kreirajte određeni # i pokušajte oko njega da okupite zajednicu.

Saradnja s NVO

Već smo pominjali da je umrežavanje od velikog značaja za rad „odbornika iz senke“. Saradnja nas socijaldemokrata sa nevladinim organizacijama i društvenim pokretima poželjna je i neophodna. Mi socijaldemokrate tražimo one koje ćemo predstavljati u ideji stvaranja društvene kohezije.¹⁹ Treba stalno tražiti povod za sastanke i zajedničke akcije. Obeležavanje različitih međunarodnih dana može biti npr. povod za saradnju. Često kod NVO postoji strah da će političke stranke da im preuzmu temu. Zbog toga je ključno tražiti tačke slaganja na određene teme bez namere o preuzimanju same teme. Umrežavanje će vam pomoći u izgradnji međusobnog poverenja.

PODSEĆANJE

Napravite listu kontakata svih nevladinih organizacija koje deluju u lokaluu.

Navedite s kojima od njih želite da sarađujete.

Navedite sve nevladine organizacije koje bi mogle da vam budu „strateški partner“ u radu.

¹⁸ http://balkans.aljazeera.net/tag/hesteg?qt-view__news_taxonomies__news_taxonomies_panel_pane=4

¹⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=UATedw9nYNU>

Gerilske akcije

„Gerila“ je izraz koji se upotrebljava da označi aktivističku strategiju koja se izvodi iz zasede, različite prepade i sabotaže u cilju iznenađenja i skretanja pažnje javnosti. Gerilske akcije na lokalnu pozname su kao marketinški alat širom sveta. Osnovna maksima gerila-marketinga je: minimalan ulog – maksimalan efekat! Ključna stvar za dobre gerilske akcije je kreativnost. Iznenađenje je ono čemu gerilci teže. Te kampanje moraju kratko da traju, kako bi se o njima što više pričalo. Njihov cilj je šokirati ljudi kada to najmanje očekuju, nakratko promeniti njihovu svakodnevnu rutinu, naterati ih da jedni drugima prenose informacije o onome što su videili, nesvesno skrećući pažnju na neki problem. Gerila nam je u današnjem svetu hiperprodukcije informacija neophodna da bismo ljudi naterali da čitaju plakate. Zato gerilci nalaze veoma neobična mesta na koja lepe svoje promo-materijale. Ekipa Urbana gerila iz Niša akcijama ukazuje na probleme s kojima se građani Niša suočavaju. Tako su sadili cveće u rupe, promovisali bulevarsku olimpijadu, ili preko poznatih likova promovisali problem aero-zagađenja u gradu.

Podkast

Podkasti u današnjem svetu postaju sve popularniji, pre svega zbog raznolikosti sadržaja koji nude, i tako postaju deo naše moderne svakodnevice. Podkast se kod nas na internet scenu ušunja dosta stidljivo. Za one koji se sećaju govornih radio emisija koje smo rado slušali, podkast je upravo to, radio XXI veka. Ključno za podkast je da je dostupan ljudima onda kad oni to žele i kada to njima najviše odgovara da slušaju. Ova tehnologija je svakome dostupna. Potrebno vam je osnovno znanje o marketingu, kako biste napravljen sadržaj mogli da distribuirate putem društvenih mreža. Ukoliko smo vas zainteresovali da o svom gradu i dešavanjima u lokalnoj samoupravi počnete da snimate podkast, osnovne informacije o tome kako da počnete možete naći na sajtu netokracije.²⁰

²⁰ <https://www.netokracija.rs/kako-napraviti-podcast-157012>

O autorima

Miloš Đajić

Aktivista u duši, demokrata po opredeljenju i veliki fan interneta. Magistrirao violončelo na Fakultetu muzičke umetnosti i zaposlen je na Akademiji umetnosti u Novom Sadu. Osnivač je Centra modernih veština, bloger i borac za ljudska prava posvećen aktivizmu, komunikaciji, politici i javnom zagovaranju. Voli da uči i podučava. U okviru različitih projekata vodio treninge iz javnog zagovaranja, javnog i medijskog nastupa, političke komunikacije i kampanje, socijaldemokratije, rodne ravnopravnosti, ... u Srbiji, Bosni i Hercegovini, Albaniji, Crnoj Gori, Makedoniji i Hrvatskoj, Holandiji i Švedskoj. Koautor je šest priručnika na temu odnosa s javnošću, političke kampanje, internet komunikacije, strategije komunikacije, demokratije... i velikog broja novinskih članaka. Radio je kao konsultant za različite organizacije i institucije. Dobitnik nagrada PRiZNANJE za lični doprinos u oblasti komunikacije Društva Srbije za odnose s javnošću kao i nagrade „Ženske vlade” za doprinos rodnoj ravnopravnosti u Srbiji. Anin muž, Miličin i Tamarin tata.

Darija Šajin

Rođena u Osijeku, diplomirana pravnica, ekološka aktivistkinja i borkinja za ljudska prava i slobode. Sedam godina je radila u sistemu jedinice lokalne samouprave, na poslovima od izvršilačkih do najsloženijih rukovodećih kao načelnica opštinske uprave. Bila je poslanica u Skupštini AP Vojvodine i članica Odbora za lokalnu samoupravu. Radeći posao načelnice Južnobačkog upravnog okruga, prepoznaла je značaj i prednost povezivanja jedinica lokalnih samouprava u cilju rešavanja problema u oblasti zaštite životne sredine. Jedan od autora Modela statuta gradova u izdanju Stalne konferencije gradova i opština.

Filip Mitrović

Filip Mitrović, rođen 1983, master ekonomije, trenutno na doktorskim studijama na Ekonomskom fakultetu u Beogradu. Obavljao funkcije odbornika, pomoćnika gradonačelnika i predsednika Skupštine grada Pančeva. Trenutno radi kao konsultant za misiju UNICEF.

O Međunarodnom centru „Olof Palme“

Međunarodni centar „Olof Palme“ (OPC) krovna je organizacija švedskog radničkog pokreta osnovana 1992. godine. Njegova misija je pružanje međunarodne solidarnosti i javno zagovaranje. Globalno radi na unapređenju demokratije, ljudskih prava, mira i socijalne pravde u duhu vrednosti pokojnog švedskog premijera Olofa Palmea.

Kroz svoj rad i solidarnost pruža podršku radničkom pokretu i marginalizovanim grupama. OPC sarađuje s ljudima i organizacijama širom sveta uključujući i zemlje Zapadnog Balkana.

- www.palmecenter.se
- [olofpalmeinternationalcenter](https://www.facebook.com/olofpalmeinternationalcenter)
- [@Palmecenter](https://twitter.com/Palmecenter)
- [palmecentret/](https://www.instagram.com/palmecentret/)

Lektura i korektura: Stanislava Mijić
www.tekstogradnja.rs

Centar modernih veština,
Takovska 13,
Beograd, Srbija

www.cmv.org.rs

CentarMV

CentarMV

Centarmv

CentarMV

Beograd, 2020. godine

